

Benny möter Sara Lund, transperson

Jag vill inte vara **kvinn**a, jag vill bara inte vara **man**

”Det goda segrar, för vi är flest. Även om det är de rädda som hörs mest”. Se dessa kloka ord som ett valspråk för Sara Lund, en person som ofta konfronteras med den rädsla som skapar utanförskap. För hur möter du en man i kvinnokläder? Jo, som Människa! I många år har mediet Benny Rosenqvist haft transpersonen SaraClaes som vän. Nu möts de i ett förtroligt samtal.

INTERVJU: BENNY ROSENQVIST
TEXT: MADELEINE WALLE
FOTO: BENNY ROSENQVIST, MADELEINE WALLE,
CHRISTINE HEIM, CLAES WESTLIN, ELISABETH
OHLSON WALLIN

ningennara.se

Personen som kliver in i hallen hemma hos Benny Rosenqvist, är van vid att väcka visst uppseende. Stövlarna med klack gör henne huvudet längre än Benny. Kjolen är kort och på fingrarna sitter stora, läckra silverringar. En handskakning med mig, som är där för att skriva ner samtalet, följs av en varm men vaken blick och frågan: ”Jaha, och vem är du?”.

Själv vet jag inte riktigt hur jag ska titulera människan framför mig. Och tänker: ”Hur ska jag skriva i artikeln? Hon? Eller han?”. Programmerad, som jag är, att tänka att personer är antingen eller. Allt annat blir lite förvirrande.

Sara Lund är en människa med stor nyfikenhet på livet och ett hjärta av guld. Hennes önskan är att vi alla ska bli bättre på att se varandra som just Människor.

Hon är rak och öppen. Krasst konstaterar hon att knappast någon som möter Sara Lund, kan tro att hon är född kvinna. Det är heller inte hennes ambition. ”Jag vill inte vara kvinna, jag vill bara inte vara man”, säger människan och slår sig ner i soffan i Bennys vardagsrum.

Sara Lund. Claes Schmidt. Eller SaraClaes, som hen för enkelhetens skull undertecknar sina avtal nuförtiden.

Människan i soffan är alltså född till man, men gillar att klä sig som kvinna. En transperson. Som kom ut ur den självpåtagna instängdheten som blockerat Claes Schmidts personlighet under fem decennier. Avslöjad av sin egen hustru!

Claes lever med två födelseår. Född 1949. Men han har uppgraderat sig till en 89:åring. En siffra för hur länge han levt, en för hur länge han levt som han tänker. Det är med stor kärlek han konstaterar att den person som han älskar så högt, hustrun Anita, både bejaktar och accepterar att han är den han är.

För hans egen familj var det inte heller svårt att ta in sanningen. Där möttes den med förvåning. För ingen hade ju annat...

Idag föreläser SaraClaes på heltid med ”Från Man till Människa”. Tidigare var han en av Malmös mest kända nöjesprofiler, då han tillsammans med Anita drev nöjes- och konferensanläggningen Slagthuset i 16 år. Ingen yppade hans hemlighet, även om många inom gay-världen visste. De teg. Av hänsyn. De, som vet hur det är att vara utsatt för en oförstående omvärld.

En av dem som mött SaraClaes under många år är Benny Rosenqvist, som själv är öppet homosexuell. Han har tillbringat många nätter på samma klubbar i Malmö

Benny Rosenqvist och SaraClaes är bekanta sedan 25 år.

”Det uppseendeväckande är inte att jag klär mig i ett annat köns kläder – det uppseendeväckande är att jag gör något du inte är van vid

och Köpenhamn som SaraClaes. Nu har han bjudit hem sin vän för ett nära samtal.

Vi har känt varandra, eller åtminstone känt till varandra, i säkert 25 år!

– Ja, minst. Vi har inte umgåtts, men ofta träffats och pratats vid. Du har alltid funnits där.

Numera reser du mycket som föreläsare.

– Ja, det är därför du och jag ofta ses på flyg och tåg! Mest föreläser jag i Sverige, men även en del i Norge. I snitt föreläser jag för 30 000 människor om året. Det är framför allt kommuner, landsting, fackföreningar, försvar och allt fler skolor som bokar mig och mitt föredrag ”Från Man till Människa”. Jag föreläser alltid som Sara. För jag vill väcka känslor. Alla sorters känslor är bra.

– Svårast - och roligast - är att föreläsa på skolor. Det ger mig den största tillfredsställelsen. Det händer att elever skrattar, men jag har inga problem med det. De skrattar inte

åt mig. Det är deras nervositet som talar. Vi människor visar tydligt om vi har koll på våra känslor. Eller om vi inte har det. Det är ofta då våra rädslor slår till.

Jag upplever dig som en väldigt manlig person, när du är Claes.

– Det är skoj att höra, jag är ju uppfostrad som man.

Men samtidigt har du en mjuk sida, även om Claes ser tuff ut.

– Jag har inte en manlig och en kvinnlig sida, jag la ner det när jag blev offentlig som Sara. Jag har en mänsklig sida, det är så jag ser det. Jag är uppfostrad till man, men hade tidigt en önskan om att vara något annat. Det var min stora hemlighet, ända tills min egen hustru avslöjade mig 1989 och fick mig att våga släppa fram den här sidan.
– Jag gör det jag gör för att jag ska må bra. Inte för att någon annan ska må dåligt. Men under många år var jag angelägen om att dölja min transpersonlighet, därför var det viktigt för mig att framstå som macho. Det är många som kommenterat det när jag blivit offentlig, att jag verkligen dolt en annan sida. Så ja, jag är nog fortfarande aningen burdus i min personlighet, jag är gapig.

När började du bejaka att du ville klä dig som kvinna?

– Jag visste inte vad det handlade om, men jag saknade något redan som barn. Jag upp-

Det här är SaraClaes:

Född: 1949, men med en andra födelsedag 1989. "Ett årtal för hur länge jag levt och ett för hur jag tänker".

Familj: Hustrun Anita.

Bor: I en villa i Malmö.

Gör: Föreläsare, turnerar med föreläsningen "Från man till människa". Det är även titeln på hans bok som kom 2012.

Motto: "Jag har många, 'Respektera andra för den de är', en egen version av Oscar Wildes citat, 'Var dig själv, alla andra finns redan. Och 'Ju roligare desto roligare'."

Andlighet för mig: "Gud finns i oss alla. Jag tror på reinkarnation och på att meningen med livet är att vara lycklig. Livet handlar inte bara om pengar, det handlar om att göra andra lyckliga."

Aktuell: Med en videoblogg "Hur tänkte du nu", för att hjälpa människor att tänka kring aktuella händelser.

SaraClaes blogg: www.saraclaes.allas.se

Men när jag blev offentlig som Sara la jag ner det manliga och det kvinnliga. Jag blev människa

täckte att jag inte var som de andra killarna. Men jag var ju inte som en tjej heller. Och i smyg lånade jag mina systrars kläder. Någonstans förstod jag att sådana som jag, de fanns inte. Jag har alltid känt mig väldigt ensam i detta. Hela livet. I barndomen, i skolan. Jag hade inga vänner i skolan. Det är i den ensamheten man börjar fundera på att ta livet av sig.

– Det var först när Anita, min fru, frågade: "Känner du dig som en man eller en kvinna?" och jag svarade: "Jag vet inte, jag har aldrig kunnat välja" som något hände. För Anita sa: "Måste du välja? Kan du inte välja att inte välja, bara vara en människa". Det var då jag började växa. Började vara mig själv. Då började jag leva!

Tillhör du det tredje könet?

– Det fanns en tid när jag tänkte så, men det har jag lagt ner. Könet sitter i huvudet, ändå går hela samhället på hur vi ser ut mellan benen. Fortfarande!

– Många jag känt som varit obekväma i den kropp de fötts i, har inte funnit sig själva trots att de opererats sig. Jag hade inte blivit lycklig genom att operera mig. Jag vill inte vara kvinna – jag vill bara inte vara man!

– Jag vet, och det vet du också Benny, att könet inte sitter mellan benen. Många vet inte vad de är. De kanske känner att "det måste vara något mer än antingen man eller kvinna". Men oavsett vilka vi är så finns det två saker som vi har gemensamt, alla vi som finns på jorden. Att vi är människor, det är

vår minsta gemensamma nämnare. Och att vi är sköra.

Hur hanterar du att folk ser på dig som annorlunda?

– Det är inte mitt sätt att vara, som är problemet. Det är andra människors sätt att se på mig som kan vara ett problem. Jag välkomnar alla människor att vara som de är. Var stark! Var dig själv! Våga komma ut som den du är! Men för att det ska funka måste vi skapa ett samhälle som respekterar människor som de är, inte som vi vill att de ska vara. Det är detta budskap jag vill nå ut med via mina föreläsningar.

– Utanförskap kommer av rädsla, och det är osäkerheten hos de som skapar utanförskap, som lyser igenom. Motsatsen till kärlek är inte hat. Vi tror att det är hat, men det är rädsla. Men vad är vi rädda för? Jo, vi måste visa oss starka inför andra. Detta gäller speciellt män. Många män är rädda för att visa känslor, det går stick i stäv med den traditionella mansrollen. Rädda män är farliga för både kvinnor och män. Och för sig själva och faktiskt för hela världen.

Berätta om något tillfälle när du stött på det här.

– Jag upplevde det när jag som Sara var på en pub i Göteborg. Vi var två-tre transpersoner som stod tillsammans, när jag kände hur någon tog tag i min arm med ett fast grepp. Bakom mig satt fem stöddiga killar och en

av dem sa: "Varför är du utklädd till en jävla kärring". Jag förklarade att min mamma lärt mig att bara man är hel och ren, får man klä sig som man vill. Och jag vände mig till killen som pratat och tydligt var ledaren i gänget.

– I sådana här lägen gäller det att ta makt över situationen. Jag frågade honom: "Vad är en jävla kärring för dig? Är du gift med en jävla kärring? Själv är jag gift med en fantastisk kvinna!". Jag sa: "Skulle du våga klä dig som jag?" och han svarade att det skulle han inte vilja. Men jag gav mig inte: "Det var inte det jag frågade. Skulle du våga?". Det blev tyst. Men så sa en av killarna som satt på kanten, till ledaren: "Du skulle behöva behå!". Och hur skulle han agera då? Han kunde inte säga att han inte vågade. Han kunde inte svara att han skulle våga, för då hade han behövt bevisa det. Så han reste sig, kom fram till mig, dunkade mig på axeln och sa: "Du är bra".

Är det någon skillnad hur du ser på dig själv, när du är Claes eller när du är Sara?

– Jag ser mig en som man som ibland tycker om att klä sig i kvinnokläder. För mig är det ingen skillnad om jag är Claes eller Sara.

Men jag märker att det kan ha betydelse för omgivningen.

– Jag är medlem i talarföreningen NSA och brukar gå på deras årliga fester. Oftast är jag där som Sara eftersom jag kommer direkt från en föreläsning. Senast hade de arrangerat en tävling med temat "Mest utstickande klädsel". Jag sa till mig själv att om jag vinner detta så går jag härifrån". Men det var en kille i orange kostym som vann och jag tänkte: "Yes!"

– Sen var jag på en av deras fester i år och då kom jag första gången som Claes, klädd i kavaj, jeans och en snygg skjorta. Det blev omvänd uppmärksamhet! Vissa kände inte igen mig, andra sa: "Du är snygg som man också, men ska du klä om till middagen?" Det tyckte jag kändes jättebra. Det handlar mest om att vi är ovana vid så väldigt mycket, och genom att jag syns som Sara vänjer sig folk vid att en man kan se ut så här också.

Är det någon skillnad om du går på fest som Sara eller Claes?

– Jag har faktiskt pratat med Etikett doktorn om vad som gäller för en transperson vid exempelvis Nobelfest eller nyårsbal. Han funderade en stund, sen sa han: "Du måste följa gängse dresscode, du måste bestämma om du är Claes eller Sara och följa klädkoden för man respektive kvinnan enligt inbjudan. ▶

Inte kvinna.
Inte man.
Utan människa.

SaraClaes med hustrun Anita.

SaraClaes är en person med mycket humor. "Kvinnans plats vid spisen" illustreras med Bennys hundars leksakskyckling.

Och när det gäller bordsplacering då?

– Samma där, jag fick veta att om jag känner mig som kvinna ska jag placeras som kvinna. Visst är det härligt att vi i Sverige har kommit så långt att vi har etikett gällande bordsplacering även för transpersoner!

Hur fungerar det när du rör dig på stan som Sara Lund?

– Många transpersoner jobbar på sin osynlighet, och vi får den roll vi förtjänar. Jag är så kallad transkvinna, jag går från man till kvinna, och jag kräver respekt för det. Kvinnorna har erövrat hela garderoben, det har inte vi män.
– Och bröstet, ja de kanske jag inte hade behövt, men jag tycker det är snyggt. Kläder påverkar oss. Sätt en uniform på en snäll liten gubbe så får du se på förändring!
– När jag går på stan hör jag ibland folk som säger till varandra: "Kolla transan!". Då vinkar jag. Och de vinkar tillbaka! Det händer inget annat. Och jag tycker det är kul med uppmärksamhet, jag har ju gjort mig så fin jag kan! Jag uppfattar inte människors kommentarer som kränkningar. Ingen som ser mig som Sara, kan på fullt allvar tro att jag är född som kvinna.
– I skolan får jag ofta frågan av eleverna vilket pronomen jag använder om mig själv. Pronomen! När jag var i deras ålder visste jag inte ens vad ett pronomen var... Men jag svarar att det går bra med vilket som – han, hon eller hen.

Hur hanterar Anita detta? Jag antar att ni bemöts olika om ni kommer som Anita och Claes, eller som Anita och Sara?

– De som hört min föreläsning säger ofta:

"Du måste hälsa din fantastiska hustru". Anita och jag har levt ihop sedan 1973, hon är verkligen fantastisk! En kvinna som älskar en annan människa.

– I början var min fru väldigt störd av att folk tittade när vi var ute som Anita och Sara. Idag stirrar hon tillbaka. Men självklart tyckte hon att det var jobbigt först, det tyckte jag också! Det tog mig 14 år från det att hon avslöjade mig, till att jag vande mig och valde att bli offentlig.
– Idag är hon väldigt praktisk. Om Anita ska gå och shoppa och jag frågar om jag får följa med, så undrar hon: "Tänker du komma som Sara får du skynda dig på, för jag ska gå nu". Hon vet att det tar en stund för mig att raka, mig, sminka mig och klä mig.
– Så Anita är oerhört odramatisk med min transvestism.

Vad sa Anita när hon avslöjat din hemlighet?

– Det första hon frågade när det gick upp för henne hur det låg till, var hur jag förvarade mina kvinnokläder. När jag sa att de fanns i en väska på vinden, bad hon mig att hämta den. Sen frågade hon: "Och när tvättade du dem senast?"
– Hon bad mig ta på några av kläderna och jag sa först nej, men hon envisades. Så jag tog på en beige dräkt och Anitas kommentar blev: "Det där var inte snyggt, sedan när klär du i beiget? Nu åker vi och handlar nytt tillsammans!" Så det gjorde vi. Sen var det hon som uppmuntrade mig att följa min dröm, att våga vara mig själv.
– Jag började vara omklädd hemma och då

blev det att jag överdrev min kvinnlighet, utan att jag riktigt tänkte på det själv. Jag fjollade fram en kvinnlighet – spretade med lillfingret när jag drack te. Då sa Anita till på skarpen: "Nu får du skärpa dig. Ska du vara så fjollig får du vara det någon annanstans". Så jag la ner det.
– Idag är det ofta Anita som hjälper mig att kombinera mina kläder, det är kul när jag får komplimanger. Och jag uppmuntrar henne att bli lite mer djäv i sina färgval!

Vad är det som händer i dig när du känner att du vill ta på kvinnokläder?

– Jag blir som en tryckkokare om jag inte får bli Sara och det märker Anita direkt, för jag blir lättretad och kort i tonen. Då brukar hon säga: "Är det Sara som trycker på nu? Ja, men gå då och klä om så att du blir människa igen!"
– Sen kanske jag är ute och föreläser som Sara i fem dagar och längtar jag efter att bli Claes när jag kommer hem till helgen. Och framåt tisdag så längtar jag efter Sara. Jag saknar det jag inte är. Därför inser jag att det inte hade hjälpt mig med en könsoperation. Jag är inte en aningen-eller-människa, jag behöver båda!

Har du gjort lumpen?

– Ja, det har jag. Trots att jag kunde fått fri sedel eftersom jag är plattfot. Men jag hade gått i skolan länge och ville göra lumpen. Det var en svår, väldigt macho, tid men jag var listig. Jag var musiker då och sa att jag behövde öva, så jag gjorde ett avtal med regi-musiken i Ystad och fick låna deras loka-

Jag blir som en tryckkokare om jag inte får bli Sara och det märker min fru direkt

ler på tisdagar och torsdagar. När jag bar in mina trummor, bar jag även in väskan med kvinnokläderna. Sen klädde jag om där i min ensamhet och gick omkring och mädde så bra!

Var du ute som Sara och festade innan du blev offentlig?

– Aldrig i Malmö, men jag åkte till Stockholm, Berlin, Oslo och Köpenhamn och gick på gayklubbar. I Köpenhamn hoppade jag ibland in och jobbade i baren – jag drev ju själv nattklubb i Malmö. Det slog mig aldrig att killarna på klubben förstod vem jag var. Jag insåg så småningom att det var en offentlig hemlighet i homokretsar att marknadschefen på Slagthuset i Malmö var trans. Märkligt nog läckte det aldrig ut till pressen. Där ställde ni upp för mig!

Har du varit rädd när du rört dig ute som Sara?

– Nej. Jag har gått genom Malmö nattetid och det har aldrig hänt något. Jag är inte dum

och går genom mörka parker, man jag är aldrig rädd.

Vad vet man om transpersoner, rent historiskt?

– På 1700-talet var det mest kvinnor som klädde sig till män. Deras män dog i krig och för att överleva tog de jobb på fartyg eller som soldater.
– Sen har vi vår svenska drottning Kristina – vad var hon? Det var faktiskt hon som först gav mig en hint om vad jag själv var. Jag tog åt mig hennes kloka citat: "En kvinna kan vara lika manlig som sin pappa och en man kan vara lika kvinnlig som sin mamma - ty själen har inget kön."

Jobbar du som föreläsare på heltid idag?

– Ja, jag och Anita lämnade Slagthuset 2009. Vid det laget hade jag varit offentlig som transperson i sex år och jag fick möjligheten att föreläsa på heltid.
– Nu gör jag verkligen det jag vill! Jag älskar att se hur folk ser ut när de förstår att de förstår. Att om de har svårt med att jag är transperson, så är det inte mitt problem. De inser att det är deras problem!

2010 fick du Stora Talarpriset!

– Ja, då hade jag gjort 200 föreläsningar

2009. Och sedan har det rullat på. Till skillnad mot alla andra så har jag nu som mål att sänka min omsättning med en miljon. Jag är ju pensionär! Det slog mig när jag satt på Arlanda Express och såg på en skylt att pensionärer åker för halva priset. Jag reste som Sara den dagen och när konduktören kom för att kolla biljetten, påpekade jag att jag borde åkt för halva priset. Hon tittade på mig och sa: "Det kan man inte tro, att du är pensionär". Så jag visade henne min legitimation, där jag är Claes. "Du är dig inte särskilt lik", sa konduktören. "Nä, den bilden togs innan jag blev pensionär, ha ha".
– Just resandet är märkligt. Jag har aldrig haft problem med biljetter, trots att det står Claes i mitt pass och jag är klädd som Sara. Däremot blir det lite krångel i säkerhetskontrollen. Vem ska visitera mig? Det finns inga lagar som förbjuder män att visitera kvinnor, men det finns en praxis. Och jag är född som man.

– En gång fick jag höra: "Här bedömer vi könet efter kläderna". Då bad jag personen titta på den kvinnliga personalen, som alla hade samma klädsel som sina manliga kolleger, långbyxor och skjorta. Och jag sa: "Om könet handlar om klädsel, så har ni ingen här som kan visitera en kvinna. Och fick svaret: "Oj! Det har jag aldrig tänkt på!" □

SUNWARRIOR®

RAW EKO VEGAN PROTEIN från fem källor

Med protein från
Chia, Ris, Hampa, Amarant, Quinoa,
Smak: Naturell -Kakao - Vanilj

Bättre Hälsa

– I näringens tjänst sedan 1980 –

www.vitaminer

